

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 94/03-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. mája 2003 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. arch. L. B., bytom R., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., PhD., B., vo veci porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 1 T 241/01 z 1. júla 2002 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 3 Knto 102/02 z 27. augusta 2002 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť Ing. arch. L. B. v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky **o d m i e t a** pre nedostatok svojej právomoci.

2. Sťažnosť Ing. arch. L. B. v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 21. novembra 2002 doručené podanie Ing. arch. L. B. (ďalej len „sťažovateľ“), bytom R., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., PhD., B., označené ako „Sťažnosť“ (článok 127 Ústavy Slovenskej

republiky a § 49 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 124/2002 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov)“, smerujúce proti Okresnému súdu v Žiari nad Hronom a Krajskému súdu v Banskej Bystrici.

Z jeho obsahu vyplynulo, že 10. júla 2001 Krajský súd v Banskej Bystrici (sp. zn. 7 To 255/01) po tom, čo v trestnej veci sťažovateľa druhýkrát zrušil oslobodzujúci rozsudok Okresného súdu Lučenec z 12. januára 2001 (2 T 2/99), podľa § 262 Trestného poriadku nariadil, aby jeho trestná vec bola prejednaná a rozhodnutá Okresným súdom Žiar nad Hronom, na ktorom je vedená pod sp. zn. 1 T 241/01. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti nenapádal samotný priebeh trestného konania pred týmto súdom (Okresný súd Žiar nad Hronom), ale jeho postup a rozhodnutia (ako aj Krajského súdu v Banskej Bystrici) v konaní o námietke zaujatosti proti sudcovi Okresného súdu Žiar nad Hronom JUDr. Ľ. Š. Sťažovateľ svoje námietky proti nemu podal ešte 24. júna 2002, t. j. pred začatím prvého pojednávania vo veci samej nariadeného na 1. júl 2002, pričom Okresný súd Žiar nad Hronom o nich svojím uznesením z 1. júla 2002 (1 T 241/01) rozhodol tak, že „podľa § 31 ods. 3 Tr. por. sudca Ľ. Š. nie je vylúčený z rozhodovania vo veci tunajšieho súdu sp. zn. 1 T 241/01“. Na základe sťažnosti sťažovateľa proti tomuto uzneseniu Krajský súd v Banskej Bystrici 27. augusta 2002 svojím uznesením (3 Knto 102/02) rozhodol tak, že sťažnosť sťažovateľa zamietol podľa § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. V takomto postupe označených súdov videl sťažovateľ porušenie svojich základných práv tak podľa Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ktorého sa označené súdy mali dopustiť tým, že „nevylúčili JUDr. Š. z pojednávania a rozhodovania sťažovateľovej trestnej veci, hoci pre takéto rozhodnutie boli splnené podmienky uvedené v § 30 ods. 1 Trestného poriadku“. Sťažovateľ ďalej namietal aj porušenie svojho základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jeho porušenia sa mali označené súdy dopustiť tým, že

„neprejednali všetky návrhy – námietky sťažovateľa na vylúčenie sudcu JUDr. L. Š. a nerozhodli o nich. Na druhej strane tie, ktoré prejednali a rozhodli o nich, neboli dostatočne a relevantne zdôvodnené“, pretože „nevychádzali pri rozhodovaní o námietke zaujatosti z hmotnoprávneho rozboru skutočností, ktoré sťažovateľa viedli k pochybnostiam o nestrannosti a nezaujatosti sudcu JUDr. Š.“, aj keď „právo na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru... vyžaduje, aby súd skutočne preskúmal rozhodujúce otázky, ktoré boli pred ním vznesené a neuspokojil sa tým, že ich bez zdôvodnenia odmietol, resp. že dôvody, pre ktoré ich odmietol nekonkretizoval“. Na základe uvedeného sťažovateľ požiadal, aby ústavný súd svojím nálezom rozhodol takto:

„1. Okresný súd Žiar nad Hronom uznesením sp. zn. 1 T 241/2001 z 1. júla 2002 porušil právo Ing. arch. L. B. na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde zaručené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom zaručené v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na zákonného sudcu zaručené v článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 3 Knto 102/2002 z 27. augusta 2002 porušil právo Ing. arch. L. B. na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde zaručené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom zaručené v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na zákonného sudcu zaručené v článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Uznesenie Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 1 T 241/2001 z 1. júla 2002 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

4. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 3 Knto 102/2002 z 27. augusta 2002 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

5. Ing. arch. L. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 100.000,- Sk (slovom: jednototísíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žiar nad Hronom povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Ing. arch. L. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk (slovom: jednototísíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a s účinnosťou od 1. januára 2002 oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených buď v ústave, alebo v medzinárodnej zmluve o ľudských právach, pokiaľ o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach, ako aj ich zákonom predpísané náležitosti sú upravené v zákone Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie niektorej z nich má za následok odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd preto predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

1. Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ktorého sa mali dopustiť Okresný súd Žiar nad Hronom, ako aj Krajský súd v Banskej Bystrici tým, že nevyhlásili sudcu Okresného súdu Žiar nad Hronom z prejednávania a rozhodovania v trestnej veci sťažovateľa, aj keď podľa jeho mienky „boli splnené podmienky uvedené v § 30 ods. 1 Trestného poriadku“.

Sťažnosť sťažovateľa ústavný súd v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci, pretože ochranu označenému základnému právu poskytujú všeobecné súdy na základe dostupného právneho prostriedku nápravy (sťažnosť proti uzneseniu podľa § 141 Trestného poriadku). Z obsahu sťažnosti, ako aj z pripojených príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľ tento opravný prostriedok aj využil, avšak v konaní o ňom pred Krajským súdom v Banskej Bystrici nebol úspešný. Keďže ochrany základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy sa účastník konania v trestnej veci (sťažovateľ) mohol účinne

domáhať sťažnosťou v systéme všeobecného súdnictva a keďže ústavný súd je oprávnený konať o základných právach len vtedy, ak im ochranu neposkytuje iný súd, bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

2. Sťažovateľ ďalej namietal aj porušenie svojho základného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jeho porušenia sa Okresný súd Žiar nad Hronom a Krajský súd v Banskej Bystrici mali dopustiť tým, že sa „vecne nezaoberali námietkami sťažovateľa voči nestrannosti a zaujatosti konajúceho sudcu JUDr. Š., hoci jeho správanie popísané v námietkach od začiatku vzbudzovalo pochybnosti o jeho nestrannosti a nezaujatosti k sťažovateľovi, a jednak tým, že svoje rozhodnutia dostatočne a relevantne neodôvodnili“.

Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti sťažovateľa ústavný súd zohľadnil, že konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, ktorého rešpektovanie vylučuje svojvôľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvôle sa zabezpečuje viacerými prostriedkami vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a tiež akými úvahami sa riadil pri svojom rozhodovaní o veci samej. Odôvodnenie rozhodnutí súdov tvorí v tomto smere súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva v prípade *Hadjanastssiou v. Grécko* uviedol, že: „Zmluvné strany (dohovoru) požívajú širokú možnosť voľby primeraných prostriedkov, aby zaistili, že ich súdne systémy spĺňajú požiadavky čl. 6 dohovoru. Vnútroštátne súdy musia však dostatočne jasne uviesť dôvody, na ktorých sa zakladajú ich rozhodnutia“ (sťažnosť č. 20945/87 a rozsudok súdu zo 16. decembra 2002). Požiadavka jasného a jednoznačného odôvodnenia súdnych rozhodnutí bez ohľadu na to, či ide o meritórne rozhodnutia alebo o rozhodnutia procesnej povahy, vystupuje do popredia v prípadoch, keď sa nimi rozhoduje o uplatnení alebo ochrane základných práv a slobôd upravených buď v ústave, alebo v medzinárodnej zmluve o ľudských právach.

Z uvedeného hľadiska ústavný súd preskúmal tak námietku zaujatosti, ako aj sťažnosť samotného sťažovateľa a tiež označené rozhodnutia Okresného súdu Žiar nad Hronom (1 T 241/01) a Krajského súdu v Banskej Bystrici (3 Knto 102/02) a dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je zjavne neopodstatnená.

Pri svojom rozhodovaní vychádzal z toho, že v ustanovení § 30 ods. 1 Trestného poriadku sú taxatívne vymenované dôvody, pre ktoré môže byť sudca vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, pričom pochybnosť o jeho nezaujatosti môže byť vyvolaná pre jeho „pomer k prejednávanej veci alebo osobám, ktorých sa úkon priamo dotýka, k ich obhajcom, zákonným zástupcom a splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní“. Judikatúra všeobecných súdov potvrdzuje, že pomer sudcu k prejednávanej veci môže spočívať v tom, že bol trestným činom priamo poškodený alebo ním boli poškodené jemu blízke osoby, prípadne bol svedkom trestného činu, a pre pomer k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k ich obhajcom, zákonným zástupcom a splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v trestnom konaní môže byť sudca vylúčený, ak je k nim napríklad v príbuzenskom pomere, v pomere druha a družky a pod.

Za predpokladu, že by sa preto námietka sťažovateľa o zaujatosti sudcu týkala niektorej zo skutočností (okolností) uvedených v § 30 ods. 1 Trestného poriadku, je zrejmé, že bolo povinnosťou súdu sa s takouto námietkou v odôvodnení svojho rozhodnutia náležite vysporiadať. Ak sa ale námietka zaujatosti procesnej strany (účastníka súdneho konania) netýka žiadnej z okolností uvedených v § 30 ods. 1 Trestného poriadku, povinnosť odôvodnenia (vysporiadania sa) s tvrdeniami prekračujúcimi rámec § 30 ods. 1 Trestného poriadku pre súd prirodzene nevzniká.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd ale zistil, že sťažovateľ nenamietal zaujatosť zákonného sudcu JUDr. Š. pre jeho pomer k veci, k osobám, ktorých sa jeho úkon priamo týkal, k ich obhajcom, zákonným zástupcom, resp. pre jeho pomer k inému orgánu činnému

v trestnom konaní (v rozsahu a spôsobom naznačeným vyššie), ale iba jeho procesný postup a spôsob, akým aplikoval procesné predpisy v jeho trestnej veci. Ako dôkazy potvrdzujúce pochybnosti sťažovateľa o nestrannosti a nezaujatosti zákonného sudcu preto sťažovateľ uviedol, že sudca vo veci nekoná bez zbytočných prietáhov, že nechcel vec prejednávať, že sťažovateľovi, jeho právnym zástupcom (resp. ich splnomocnencom) znemožnil vyhotovenie kópií procesných úkonov z trestného spisu, že sa pozná so sudcom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorý v jeho veci už dvakrát rozhodoval na odvolacom súde, resp. že nesprávne označil trestný čin, na prejednanie ktorého nariadil hlavné pojednávanie.

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že hoci na tieto procesné pochybenia môže sťažovateľ reagovať využitím dostupných prostriedkov nápravy v systéme všeobecného súdnictva (a pokiaľ ide o zbytočné prietahy v súdnom konaní dokonca aj pred ústavným súdom), namietané nerešpektovanie procesných predpisov (procesného postupu) zákonného sudcu v trestnej veci nemožno bez ďalšieho považovať za okolnosť potvrdzujúcu jeho zaujatosť pre niektorý z dôvodov podľa § 30 ods. 1 Trestného poriadku. Ani samotný sťažovateľ nespresnil, v čom označené konania sudcu Okresného súdu Žiar nad Hronom a akým spôsobom vecne naplňujú niektorú z okolností uvedených v § 30 ods. 1 Trestného poriadku.

Vychádzajúc len z takejto argumentácie sťažovateľa obsiahnutej v jeho námietke zaujatosti z 26. júna 2002, resp. jeho sťažnosti z 1. júla 2002, označené súdy uviedli, že: „Ani jedna zo skutočností udávaná obžalovaným nemá taký charakter, ktorý by nasvedčoval zaujatosti napadnutého sudcu...“ (uznesenie Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 1 T 241/01), resp. „Odmietnutie poskytnutia fotokópie dokladov zo spisu ešte neznamená, že sudca... je zaujatý proti obžalovanému. Okolnosť, že sudca... sa pozná so sudcami Krajského súdu v Banskej Bystrici taktiež nemôže byť dôvodom na to, aby bol vylúčený z prejednávania trestnej veci, nakoľko v takomto prípade by musel byť vylúčený v každej trestnej veci a nemohol by vykonávať funkciu sudcu“ (uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 3 Knto 102/02).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti sťažovateľa preto zobral do úvahy, že „všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje“ (I. ÚS 9/00), v dôsledku čoho „do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť iba vtedy, ak by ich rozhodnutia (a im predchádzajúci postup) boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré nebolo napravené ani v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov“ (I. ÚS 34/03, III. ÚS 53/02, I. ÚS 24/00).

Po preskúmaní postupu a rozhodnutí Okresného súdu Žiar nad Hronom a Krajského súdu v Banskej Bystrici však ústavný súd nezistil, že by sa boli odchýlili od tých ustanovení Trestného poriadku, ktoré upravujú ich postup v konaní o námietke procesnej strany o zaujatosti sudcu, prípadne svojvoľne a bez opory v zákone vybočili zo zákonného rozsahu preskúmania skutočností nevyhnutných na ich rozhodnutie. Keďže uvedené skutočnosti ústavný súd nezistil a keďže jedine tieto mohli signalizovať možnosť porušenia základných práv označených sťažovateľom, bolo potrebné jeho sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2003